

*Liikennevirasto***Liikenne- ja viestintäministeriön tilinpäätöskannanotto vuoden 2017 tilinpäätöksestä**

Liikenne- ja viestintäministeriö antaa valtion talousarviosta annetun asetuksen (1243/1992) 66 i §:n mukaisen perustellun kannanottonsa Liikenneviraston vuoden 2017 tilinpäätöksestä.

Kannanotto on käsitelty ministeriön johtoryhmissä.

Yleistä

Liikenneviraston tilinpäätös on selkeästi laadittu ja siinä esitetyt tiedot ovat pääsääntöisesti oikeita ja riittäviä. Virasto on riittävästi raportoinut ja analysoinut tavoitteiden toteutumista.

Tilinpäätöslaskelmat on laadittu säännösten mukaisesti. Tilinpäätöslaskelmien liitteenä esitettävät tiedot on esitetty valtion talousarviosta annetun asetuksen edellyttämällä tavalla. Tilinpäätösanalyysi on esitetty valtion talousarviosta annetun asetuksen mukaisesti. Toiminnallisesta tehokkuudesta on esitetty oikeat ja riittävät tiedot.

Valtiontalouden tarkastusvirasto on lausunut tilintarkastuskertomuksensa, että talousarviota ja sitä koskevia keskeisiä säännöksiä on noudatettu.

Ministeriö on tyytyväinen siihen, että tilintarkastuksessa ei ole tullut laillisuushuomautuksia.

Talousarvion noudattamisesta VTV on raportoinut, että momentille 31.10.78 (Eräät väylähankkeet, siirtomääräraha 3 v vuoden 2017 talousarviossa) on kirjattu talousarvion ja talousarvioasetuksen 5 a §:n vastaisesti vuodelle 2018 kuuluvia menoja (1,3 miljoonaa euroa).

Liikenneviraston tulee ilmoittaa VTV:lle 10.8.2018 mennessä, mihin toimenpiteisiin se on ryhtynyt sisäisen valvonnan puutteiden osalta.

Arvio tuloksellisuudesta, sen kehityksestä ja asetettujen tulostavoitteiden toteutumisesta

Kertomusvuoden aikana Liikennevirastossa käynnistettiin turvallisuus-, laatu- ja ympäristöjärjestelmän rakentaminen. Virasto on päivittänyt ympäristöohjelmansa vuosille 2017-2020. Syksyllä 2017 virasto avasi Kouvolaan ratateknisen oppimiskeskuksen, joka tukee viraston turvallisuusstrategiaa. Tasoristeysten turvallisuuden parantamisohjelma käynnistettiin vuoden 2017 lopussa. Virasto on ollut mukana hallinnonalan organisaation muutosten ja maakuntauudistuksen valmistelussa.

Käynnissä oli kaikkiaan 28 isoa väylähanketta, joiden yhteenlaskettu arvo investointeina on noin 2,6 miljardia euroa. Vuoden aikana liikenteelle avattiin kymmenen hanketta.

Liikennevirastossa on jatkettu kolmivuotisen korjausohjelman toteuttamista liikenneväylien korjausvelan vähentämiseksi. Korjausvelan kasvu saatiin kertomusvuonna lisärahoituksella pysäytettyä. Lisäksi on jatkettu tie-, rautatie- ja meriliikennettä koskevaa digitalisaatiohanketta, joka avaa mahdollisuuksia uusille liikenteen palveluille ja automaattiajamiselle. Osana hanketta Liikennevirasto on toteuttanut eri yritysten kanssa kokeiluja, joiden tavoitteena on kehittää tienpäällystystöiden suunnittelu- ja toteutusprosessin tehokkuutta ja parantaa lopputuotteen laatua.

Liikennevirastolle on laadittu monivuotinen tulossopimus vuosille 2016–2019. Vuodelle 2017 Liikennevirastolle oli asetettu 16 tulostavoitetta, joiden toteutumista mitattiin 46 mittarin ja niitä koskevien tavoitetasojen avulla. Liikennevirasto saavutti tavoitetason 39 mittarin osalta, kahden tavoite saavutettiin osittain ja viiden mittarin tavoitetasoa ei saavutettu. Virasto on tilinpäätöksessä esittänyt perustelut tulostavoitteiden poikkeamille.

Tuotokset ja laadunhallinta

Liikenteen ja viestinnän palvelumarkkinoihin ja palveluihin liittyvät tavoitteet on saavutettu. Tiedon hyödyntäminen ja liiketoimintamahdollisuudet sekä luottamus digitaalisiin palveluihin -painopisteiden tavoitteet on saavutettu.

Liikenteen energiareformin tavoitteet on pääosin saavutettu. Ainoastaan yhden mittarin tavoitetasosta on jääty hieman. Jakeluinfran tukemiseksi Liikennevirasto ei tehnyt uusia avauksia, koska asiassa pyritään etenevään markkinaehtoisesti. Viraston T&K-toiminnassa ei myöskään löytynyt sopivia projekteja, joissa olisi ollut mukana liikenteen uudet käyttövoimat tai niiden käytön tukeminen.

Liikenne- ja viestintäinfrastruktuuri tukee koko yhteiskunnan kehitystä. Tavoitekokonaisuus on yhteiskunnallisten vaikuttavuustavoitteiden toteutumisen kannalta erityisen merkittävä. Painopisteen 18 mittarin osalta kolmessa ei päästy tavoitteeseen ja yhden osalta tavoite saavutettiin osittain.

Radanpidon täsmällisyystavoitteet (radanpidosta johtuvat viivästykset kauko- ja lähiliikenteessä) jäivät edellisvuosien tapaan saavuttamatta. Rataverkon tilapäisistä nopeusrajoituksista aiheutui kaukoliikenteelle lähes kaksinkertainen määrä myöhästymisminuutteja verrattuna vuoteen 2016. Toinen merkittävä täsmällisyyteen vaikuttanut asia oli Ylivieskan ja Oulun ratatyöt, joiden vaikutukset liikenteeseen olivat merkittävästi arvioituja suurempia. Lähiliikenteessä rataan laitevikojen ja ratatöiden aiheuttamat myöhästymiset lisääntyivät. Laitevioista aiheutuneet myöhästymisminuutit kasvoivat noin 30 %. Suunnitelluista ratatöistä aiheutuneet myöhästymisminuutit lisääntyivät noin 50 %. Rataverkon ikääntyminen kokonaisuudessaan näkyy rataverkolla ilmenevissä vikamäärissä. Toisaalta rata-

verkon kunnostaminen mm. korjausvelkarahalla aiheuttaa ratatöistä johtuvia viivästyksiä. Kertomusvuonna virasto on panostanut täsmällisyyden kannalta kriittisten pääradan kohteiden tunnistamiseen tiedon keruuta ja analysointia kehittämällä. Syksyllä 2017 on myös käynnistetty Liikenneviraston ja VR:n yhteistyönä täsmällisyyden kehittämisprojekti. Ministeriö kehottaa virastoa jatkamaan täsmällisyyden parantamiseen tähtäävää työtä.

Talvimerenkulun palvelutasotavoitteessa virasto jäi tulossopimuksen edellyttämästä tasosta. Palveluntuottajien, sataman ja teollisuuden kanssa sovittu keskimääräinen odotusaikatavoite kuitenkin saavutettiin.

Väyläomaisuuden hallinnan kehittämisen osalta tavoitteita ei saavutettu kokonaisuudessaan. Strategisen omaisuudenhallinnan suunnitelmaa ei laadittu, vaan se jätettiin odottamaan parlamentaarisen liikennekomitean linjauksia.

Ministeriö on tyytyväinen, että Liikennevirasto on laajentanut ja kehittänyt onnistuneesti elinkeinoelämän yhteistyön toimintamallia. Toimintamalli on kerännyt kiitosta eri sidosryhmiltä. Sidosryhmätutkimuksessa rahdinantajat olivat tyytyväisiä yhteistyöhön ja Liikenneviraston toimintaan. Suunnitteluprosesseissa edistettiin uudenlaista vuorovaikutusta. Uutta suunnittelukäytäntöä hyödynnettiin liikenne- ja viestintäverkkojen toimintatarpekuu- vauksessa.

Toiminnallinen tehokkuus

Virastossa työn tuottavuus on kehittynyt myönteisesti ja vuodelle 2017 asetettu tavoite on täyttynyt. Kokonaistuottavuustavoite kuitenkin alittui olennaisesti. Tuotos kasvoi edellisestä vuodesta, mutta kokonaistuottavuuden osalta panokset kasvoivat tuotosta enemmän. Panosten osalta kasvua oli selvästi poistoissa ja hieman väylänpitoon liittyvissä kuluissa. Henkilöstömenot laskivat edellisestä vuodesta.

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuustavoitetta 120 % ei aivan saavutettu, kun toteuma oli 116 %. Julkisoikeudellisten suoritteiden kustannusvastaavuudessa tavoite on 100 %, ja nyt toteuma oli 94 %.

Viraston rooli hallitusohjelman toteuttamisessa ja yhteiskunnallisten vaikuttavuustavoitteiden saavuttamisessa

Tulossopimuksessa on määritelty Liikenneviraston rooli hallinnonalan yhteiskunnallisten vaikuttavuustavoitteiden saavuttamisessa.

Digitaalisen liiketoiminnan kasvu ympäristön luomista virasto on edistänyt osallistumalla liikenteen palvelujen ja palvelumarkkinoiden kehittämiseen. Liikennevirasto jatkoi panostustaan hallussaan olevan tiedon avaamiseen ja rajapintojen kehittämiseen. Lähes kaikki avoimeksi suunniteltu tieto on avattu. Avoimen datan ympärille syntyy uutta kansalaisten liikkumista palvelevaa liiketoimintaa. Virasto tuki palvelujen kehittäjiä järjestämällä yhteisöllisiä keskustelufoorumeja. Asiasta on raportoitu tarkemmin Liikenneviraston tietotilinpäätöksessä. Aurora-hankkeessa on edistetty liikenteen

31.10.76 Maa- ja vesialueiden hankinnat ja korvaukset on kirjattu vuodelle 2018 kuuluvia ennakkokorvauksia maksuperusteisesti, vaikka talousarvion mukaan momentin menot kirjataan suoriteperusteisesti.

Momentille 31.10.20 on kirjattu vuoden 2018 puolella laskuja, jotka olisi tullut suoriteperusteen mukaisesti kirjata vuodelle 2017. Momentille 31.10.78 on kirjattu vuoden 2018 puolella maksettu valtion rahoitusosuus virheellisesti suoriteperusteisena, vaikka ulkopuolisten rahoittajien suorittamat ja valtion jälkikäteen maksamat rahoitusosuudet on budjetoitu maksuperusteisina. Tämän vuoksi vuodelle 2017 on kirjattu 1,3 milj. euroa liikaa.

Lisäksi VTV on vuosiyhteenvedossaan esittänyt havaintoja muutamista muista tulojen ja menojen kirjauksista sekä käyttöomaisuuden hallinnasta ja tase-erittelyistä. Havainnot liittyvät mm. hankkeiden valmistumiseen ja kirjaamiseen valmiiseen käyttöomaisuuteen sekä poistojen aloittamiseen.

Kirjanpidon tarkastuksessa on todettu puutteita tositteiden tietosisällössä. Maantietoimitusten tilusjärjestelyistä aiheutuneista korvauksista ei kaikissa tapauksissa käy ilmi tulon kohdentamisperuste tai suoritettu toimitus. Korjaustositteissa tulee olla riittävä selvitys korjauksen syystä sekä viittaus korjattavaan tositteeseen. Vaihtomaiden vuokrauksessa on havaittu tarvetta selvittää tarkemmin vuokran maksua.

Valtuusseurannan tarkastuksessa on tullut esiin puutteita sopimushallinnassa ja valtuuden käytön dokumentoinnissa.

Palkkahallinnon laillisuustarkastuksessa on havaittu lomaoikeuslaskennan ja lomien hyväksynnän kontrollien puutteita. Osin kyse on valtionhallinnon yhteisten järjestelmien ominaisuuksista.

Korjausvelkaohjelman ja Aurora-projektin tarkastuksessa oli VTV:n mukaan käyttöperusteluiden vastaisia hankintoja sekä ilman valtuutta toteutettavia määrärahan käyttöajan ylittäviä sopimuskausia.

Toimenpiteet, joihin viraston on tarpeen ryhtyä tilinpäätöksen johdosta ja tuloksellisuuden parantamiseksi

Valtiontalouden tarkastusvirasto on tilintarkastuskertomuksessa ja vuosiyhteenvedossa nostanut esiin sisäisen valvonnan puutteita. Ministeriö toteaa, että Liikenneviraston tulee huolehtia siitä, että menot kirjataan kirjanpitoon oikealle vuodelle ja että tositteista voidaan varmentaa maksun perusteet ja kohdentamisperuste. Liikenneviraston tulee myös varmistua sopimusten ja tilausten asianmukaisuudesta.

Ministeriö edellyttää, että virasto jatkaa tarvittavia toimenpiteitä VTV:n huomautusten ja havaintojen perusteella. Liikenneviraston tulee ilmoittaa valtiontalouden tarkastusvirastolle 10.8.2018 mennessä, mihin toimenpiteisiin se on ryhtynyt sisäisen valvonnan puutteiden korjaamiseksi.

Ministeriö on teettänyt Liikenneviraston ulkoisen arvioinnin. Arvioinnin suoritti KPMG Oy. Arvioinnissa esitettiin suosituksia muun muassa liittyen

Tuloksellisuutta parannetaan lisäksi hallinnonalan virastouudistuksella ja toteuttamalla hallitusohjelman mukaisia digitaalisen liiketoiminnan edistämisen ja säädösten sujuvoittamisen kärkihankkeita.

Anne Berner
Liikenne- ja viestintäministeri

Harri Pursiainen
Kansliapäällikkö

Tiedoksi

Valtiovarainministeriö
Valtiontalouden tarkastusvirasto
Valtiokonttori
Liikenne- ja viestintäministeriön osastot